

כללים להתקנת כתבי יד

המוצעים לפרסום בכתב העת

'תרביץ'

המכון למדעי היהדות ע"ש מנדל, האוניברסיטה העברית בירושלים

ה' י"ח תמוז ה'תש"א

הוצאת מוסד הרב קוק

יציאת

21

המכון למדעי היהדות ע"ש מנדל, האוניברסיטה העברית בירושלים, הר הצופים, ירושלים 91905
טלפון: (02) 588-3500; פקס: (02) 588-3688; דוא"ל: spitzer@h2.hum.huji.ac.il

כללים להתקנת כתבי יד המוצעים לפרסום ב'תריבין'

כתב היד יוגש בעותק מודפס ובדיסקט (IBM; בתכנת Word, או קובץ rtf בצירוף שם התכנה) ורשימה מודפסת של הקבצים שבדיסקט(ים). יש להדפיס את הטקסט על כל חלקיו (כולל הערות, נספחים, רשימת קיצורים ביבליוגרפיים וכו') ברווח כפול ולהשאיר משני צדי העמוד שוליים של 4 ס"מ לפחות, ובראש העמוד ובתחתיתו שוליים של 3.5 ס"מ לפחות.

יש לצרף תקציר אנגלי, אף הוא בעותק מודפס ובדיסקט (בפורמט IBM).

על המחברים מוטלת האחריות לקבל רשות לפרסום כל חומר שלצד שלישי יש עליו זכויות יוצרים ולשאת בהוצאות הכספיות הכרוכות בכך.

יש למסור כל חומר גרפי (מפות, תצלומים וכדומה) במצב 'מוכן לדפוס'.

יש לצרף דף נפרד ובו מידע על המחבר: שם, תואר, השתייכות מוסדית, כתובת (לרבות כתובת דוא"ל, אם יש) ומספר טלפון.

המחברים מתבקשים לעיין היטב בדברים שלהלן ולהתקין על פיהם את כתבי היד של המאמרים לפני שליחתם לעיון המערכת.

הנחיות כלליות

קיצורים

שמות כתבי העת וספרי היעץ הנפוצים יובאו בקיצורים המקובלים. ראו למשל: *The SBL Handbook of Style: For Ancient Near Eastern, Biblical, and Early Christian Studies*, Peabody, Mass. 1999. לפרסומים העוסקים בעולם היווני-הרומי שאינם רשומים שם ראו את רשימת הקיצורים בתוך: *L'année philologique: Bibliographie critique et analytique de l'antiquité gréco-latine*. פרסומים מתחומים רחוקים או נדירים יש לרשום באופן מלא.

מירכאות

יש להשתמש במירכאות יחידות (לציון דיבור ישיר, מובאות, שמות ספרים, כתבי עת, מאמרים); מירכאות כפולות יובאו רק כאשר יש לשים במירכאות מילה, משפט או קטע הכלולים כבר במירכאות ('מירכאות בתוך מירכאות'). סימן הפיסוק יבוא בדרך כלל מחוץ למירכאות.

מקפים

יש להשתמש במקפים תמיד אחרי תחיליות ולפני סופיות, למשל: על-אנושי, חד-משמעי. אין צורך במקף בצמד מילים המהווה מושג אחד.

מובאות

מובאה קצרה מארבע שורות מלאות בדפוס תשולב בדרך כלל ברצף הטקסט ותובא במירכאות. מובאה ארוכה מארבע שורות או מובאה בעלת חשיבות מיוחדת תודפס בפסקה נפרדת, מוזחת מימין וללא מירכאות.

שמות ספרים לועזיים ברצף הטקסט

שמות ספרים לועזיים הנזכרים ברצף הטקסט יובאו בדרך כלל בתרגום לעברית ובמירכאות יחידות, למשל: שלמה ד' גויטיין בספרו 'חברה ים תיכונית', ואילו שמות כתבי עת ועיתונים יובאו בתעתיק או במקור, אך לא בתרגום, למשל: ב'טיימס' פורסם כי ראש הממשלה ישוב ללונדון ביום ראשון; במאמר שפורסם בכתב העת *Journal of Biblical Literature* קבע המחבר...

מספרים

מספרים ייכתבו במלואם ומימין לשמאל, למשל: בשנים 1936–1939; ילדים בני 6–8, אך: בשנת 1947/8, כאשר הכוונה לשנת תש"ח. המספרים 1–10 ייכתבו בדרך כלל במילים, ושאר המספרים ייכתבו בספרות. בראש משפט ייכתב מספר תמיד במילים ולא בספרות, אלא אם המספר מציין תאריך. יש לשים לב שקו הטווח שבין הספרות יהיה n-dash (לחצו על מקש Ctrl יחד עם סימן המינוס שבצדה הימני העליון של המקלדת) – כדי למנוע היפוך סדר הספרות במעבר לדפוס).

תאריכים

תאריכים ייכתבו בדרך כלל במלואם, למשל: 3 במרס 1982; י"ב באדר א' תשמ"ו. מאות ועשרות שנים ייכתבו במילים, למשל: שנות השמונים של המאה התשע עשרה. ברישום מניין השנים לפי הספירה הכללית יש להוודק לצייונים לפסה"נ, לסה"נ.

הערות השוליים

את כל המקורות והמחקרים שהמאמר מתייחס אליהם יש לכלול בהערות השוליים. באזכור הראשון של מקור או מחקר כלשהו יש לציין את פרטיו הביבליוגרפיים במלואם, ובהפניות לחיבור שכבר הובא בהערות קודמות יש לציין בקיצור, בדרך כלל באמצעות שם המחבר, ובסוגריים את ההערה שבה הוזכר החיבור לראשונה (לעיל הערה x), למשל: י' פראוור, הצלבנים: דיוקנה של חברה קולוניאלית, ירושלים תשמ"ה, עמ' 49–50. הפניה חוזרת (לפראוור) בהערה שאחרי האזכור הראשון: א' לימור, מסעות ארץ הקודש: עולי רגל נוצרים בשלהי העת העתיקה. תיאורי מסע לטיניים, ירושלים תשנ"ח, עמ' 4–8; פראוור (שס), עמ' 20–30. הפניה חוזרת (לפראוור) בהערה מרוחקת ממקום האזכור הראשון: פראוור (לעיל הערה 13), עמ' 228–249.

רישום מראי מקום: מקורות

מקרא

א. כאשר נזכר רק שמו של ספר מקרא – בהערה או בגוף הטקסט – ללא מראה מקום מפורט, יובא השם תמיד בצורתו המלאה. מספר הפרק יצוין באותיות, ללא גרש או גרשיים, ומספר הפסוק יצוין בספרות. בין מספר הפרק למספר הפסוק לא יפריד פסיק (בראשית א 19); בין מספרי פסוקים באותו פרק יפריד פסיק (שמ"א א 2, 14-12, 17, 20). בין מספרי פרקים יפרידו נקודה ופסיק (שמ"א א 2, 14-12, 17, 20; ח 1, 6, 4, 8-6; יש' 1 ו 2-3, 7; יר' א 5; 9).
 ב. להלן רשימת הקיצורים לספרי המקרא: בר', שמ', וי', במ', דב', יהו', שופ', שמ"א, שמ"ב, מל"א, מל"ב, יש', יר', יח', הו', יואל, עמ', עו', יונה, מי', נח', חב', צפ', חגי, זכ', מל', תה', מש', איוב, שה"ש, רות, איכה, קה', אס', דנ', עז', נחמ', עז"נ (עזרא ונחמיה), דה"א, דה"ב.

ספרות חז"ל, פירושים וספרות רבנית, ספרים חיצוניים,
 ספרות קלסית ומקורות כנסייתיים

חיבורים בדפוס

- א. בהפניות למשנה די בציון מראה המקום הפנימי בחיבור, ויש לרשום את מראי המקום במתכונת כדלקמן: משנה, שם המסכת פרק, משנה, למשל: משנה, אבות א, א.
 ב. בהפניות לתלמוד הבבלי די בציון מראה המקום הפנימי בחיבור, ויש לרשום את מראי המקום במתכונת כדלקמן: בבלי, שם המסכת דף ועמוד, למשל: בבלי, ברכות ב ע"א.
 ג. הפניות לתלמוד הירושלמי ייכתבו כדלקמן: ירושלמי, שם המסכת פרק, הלכה (דף ועמוד בדפוס קרוטושין בסוגריים עגולים), למשל: ירושלמי, יבמות ד, א (ה ע"ב-ע"ג).
 ד. בחיבורים אחרים ייכתב מראה המקום במתכונת כפולה: תחילה ייכתב מראה המקום על פי החלוקה הפנימית, המסורתית, של החיבור (ספר, פרק, פרשה, סימן, שורה וכו'), ולאחר מכן יובא בסוגריים עגולים מראה המקום במהדורה או בתרגום שעליהם הסתמך המחבר, במתכונת כדלקמן: תוספתא, ראש השנה כ, א (מהדורת ליברמן, עמ' 311).
 ה. בהפניה למהדורות מקובלות ומוכרות, שסביר כי הקוראים יזהו אותן בנקל (למשל מהדורת ליברמן לתוספתא), די בציון שם המשפחה של המהדיר/המתרגם ו/או כותרת הסדרה שבה ראה החיבור אור (כגון: LCL), במתכונת כדלקמן: שם החיבור + מראה מקום בחיבור (מהדורת + שם המהדיר, מראה מקום במהדורה), למשל: שמות רבה ה, כב (מהדורת שניאן, עמ' 179-180).
 ו. פרטים מלאים של המהדורה – אם הם נחוצים – יובאו באזכורה הראשון בהערות. באזכורים נוספים יופנו הקוראים אל האזכור הראשון במתכונת כדלקמן: שם החיבור + מראה מקום

בחיבור (מהדורת + שם המהדיר [לעיל הערה 100, עמ' 100]. דוגמאות: **אזכור ראשון:** ר' סעדיה גאון, ספר האמונות והדעות, המאמר השני (מהדורת יוסף קאפח, ירושלים תש"ל, עמ' פא); **הפניה חוזרת:** ספר האמונות והדעות, הקדמה (מהדורת קאפח [לעיל הערה 100, עמ' יט]).

ז. **להלן דוגמאות למראי מקום:** מכילתא דרבי ישמעאל, פסחא טז (מהדורת הורוביץ-רבין, עמ' 58); תוספתא, ראש השנה כ, א (מהדורת ליברמן, עמ' 311 [או מהדורת צוקרמנדל לחלקים שליברמן לא הוציא]); בראשית רבה יז, א (מהדורת תיאודור-אלבק, עמ' 151); פירוש רש"י לבר' כב 4 (מהדורת שנוועל, עמ' פא); פירוש אברבנאל לשמ"א א 1 (פירוש על נביאים ראשונים, ירושלים תשט"ו, עמ' קסט-קע); בן סירא נ 1-4 (מהדורת סגל, עמ' שמ-שמא); חשמונאים א ח 16-1 (תרגום הרטום, עמ' 50-52); Plinius, *Naturalis Historia*, VII, 65 (ed. K. F. Th. Mayhoff, II, p. 23); Hieronymus, *Epistula*, 84, 4 (ed. I. Hilberg [CSEL, 55], p. 123).

ח. בחיבורים שיש בהם חלוקה פנימית לפי שמות (מסכתות וכדומה) יש לתת פסיק אחרי שם החיבור (למשל משנה, מכילתא דרבי ישמעאל). בחיבורים שיש בהם חלוקה רק לפי אותיות אין לתת פסיק בין שם החיבור לאות (למשל בראשית רבה).

חיבורים בכתבי יד

סדר הפרטים: שם המחבר, כותרת החיבור, מראה מקום על פי החלוקה הפנימית של החיבור, כ"י + עיר, ספרייה או אוסף, סימן כתב היד, מספרי העמודים שאליהם מכוונת ההפניה. למשל: בראשית רבה לח, יג, כ"י וטיקן, וטיקן, Cod. ebr. 30, דף א-45ב; ספר חסידים, רמז כז, כ"י פרמה, פלטינה, 3280 (דה רוסי 1133, ריצ'לד 1367), דף י ע"ב; נתן העוזי, תיקוני תשובה, כ"י ירושלים, בית הספרים הלאומי והאוניברסיטאי, Heb. 8° 159, דף 121א. יש לרשום את סימנו של כתב היד בספרייתו ולהוסיף בסוגריים את מספרו בקטלוג, אם יש. הפניה חוזרת לחיבור בכתב יד תיעשה במתכונת כדלקמן: שם המחבר או שם החיבור (לעיל הערה 100), דף 100.

רישום מראי מקום: ספרות משנית

ספרים

סדר הפרטים: שם המחבר, כותרת הספר: כותרת משנה^{מספר המהדורה}, מספר הכרך: כותרת הכרך, שם העורך/המהדיר ו/או המתרגם (הסדרה, מספר הכרך בסדרה), מקום הוצאה ושנת הוצאה, מספרי העמודים או הטורים שאליהם מכוונת ההפניה, מספרי הערות ו/או האיורים ו/או הלוחות ו/או הטבלאות ו/או המפות ו/או הנספחים ו/או התעודות ו/או הכתובות שאליהם מכוונת ההפניה. למשל: ש' ורסס, מלשון אל לשון: יצירות וגלגוליהן בספרותנו, ירושלים תשנ"ו;

א' רודריג'שורצולד ומ' סוקולוף, מילון למונחי בלשנות ודקדוק, אבן יהודה תשנ"ב. בספר עברי יש לרשום את שנת הפרסום העברית (תשנ"ו ולא 1996) כנדפס בעמוד השער (או מצדו האחר). בחיבור שהוצא לאור בידי עורך שאינו המחבר, יש לרשום את שם העורך לאחר כותרת הספר, כדלקמן: י"א זליגמן, מחקרים בספרות המקרא, בעריכת א' הורביץ, ע' טוב וש' יפת, ירושלים תשנ"ב.

כותרת הספר – כותרת הספר בעברית תובא ללא סימון מיוחד (כגון גרשים; אין להטות את האות); כותרת ספר לועזי (לרבות כותרת המשנה) תודפס באות נטויה (*italics*), למשל: A. M. Wilson, *Diderot*, New York 1972

ציון כותרות של כרכים השייכים לחיבור אחד – אם יש לכרך כותרת עצמאית – יש לרשום את מספר הכרך ונקודתיים, ולאחריהן את כותרתו, למשל: M. Stern (ed.), *Greek and Latin Authors on Jews and Judaism, I: From Herodotus to Plutarch*, Jerusalem 1976. בפרסומים שמקובל על הכול להביאם רק בציון מספר הכרך, ללא הכותרת המיוחדת לו, יש לוותר על כותרת הכרך, כגון: *Cambridge Ancient History, X²*.

שם סדרה ומספרו של הספר בסדרה – שם הסדרה ייכתב בין סוגריים עגולים לאחר כותרת הספר (בלועזית יודפס שם הסדרה באותיות רגילות, לא נטויות), ויובא בצורתו המלאה; בין שם הסדרה למספר הכרך יפריד פסיק. לדוגמה: א' סימון, קריאה ספרותית במקרא: סיפורי נביאים (ספריית האנציקלופדיה המקראית, טו), ירושלים תשנ"ז; G. Scholem, *Sabbatai Sevi: The Mystical Messiah*, trans. R. J. Z. Werblowsky (Bollingen Series, 93), Princeton, N.J. 1973

מספרי עמודים (או טורים) ייכתבו תמיד במלואם – בעברית מימין לשמאל, למשל: עמ' 134–142, ובלועזית משמאל לימין, למשל: pp. 1123–1124

מאמרים בכתבי עת

סדר הפרטים: שם המחבר, כותרת המאמר במרכאות (יחידות), שם כתב העת, מספר הכרך, מספר החוברת (שנת הפרסום), מספרי העמודים שאליהם מכוונת ההפניה. למשל: י"י יובל, 'הפוסחים על שתי הסעיפים: ההגדה של פסח והפסחא הנוצרית', תריביץ, טה (תשנ"ו), עמ' 5–28; M. Broshi, 'Religion, Ideology and Politics and Their Impact on Palestinian Archaeology', *Israel Museum Journal*, 6 (1987), pp. 17–37 לתשעה באב, *Hebrew Union College Annual*, 45 (1974). חלק עברי, עמ' א–ה; מ' בריןקר, "קרענים" ו"דבר שלם" ב"מכאן ומכאן": לשאלת הפראגמטיות בסיפורי ברנר, מחקרי ירושלים בספרות עברית, י-יא [אסופת מאמרים לזכר דן פגיס] (תשמ"ז–תשמ"ח), עמ' 213–233.

מאמרים בקבצים

סדר הפרטים: שם המחבר, כותרת המאמר במירכאות (יחידות), שם העורך ולאחריו הציון (עורך) [או (ed.)] בסוגריים עגולים, כותרת הקובץ, מקום הוצאה ושנת הוצאה, מספרי העמודים שאליהם מכוונת ההפניה. למשל: ע' טוב, גלוסות, תחיבות וסוגים אחרים של חוספות מעתיקים בנוסח המקרא, ש' יפת (עורכת), המקרא בראי מפרשיו: ספר זיכרון לשרה קמין, ירושלים תשנ"ד, עמ' 57-38; P. E. Hyman, 'Feminist Studies and Modern Jewish History', L. Davidman and Sh. Tenenbaum (eds.), *Feminist Perspectives on Jewish Studies*, New Haven 1994, pp. 120-139

ערכים במילונים ובאנציקלופדיות

סדר הפרטים: שם המחבר (אם ידוע), כותרת הערך במירכאות (יחידות), שם המילון או האנציקלופדיה^{מספר המהדורה} (אם אינה המהדורה הראשונה), מספר הכרך, מספרי העמודים או הטורים שאליהם מכוונת ההפניה. למשל: 'שלוס', מילון בריהודה, יד. עמ' 1327; L. Gardet, 'Fitna', *Encyclopaedia of Islam*², II, pp. 930-931

עבודות דוקטור ועבודות מוסמך

סדר הפרטים: שם המחבר, כותרת העבודה במירכאות (יחידות), עבודת דוקטור (בלועזית: Ph.D. dissertation) (או: עבודת מוסמך [בלועזית: M.A. thesis]), שם האוניברסיטה, שנת ההגשה, מספרי העמודים שאליהם מכוונת ההפניה. למשל: מ' הוס, "מנחת יהודה", עזרת הנשים ו"עין משפט": מהדורות מדעיות בלוויית מבוא, חילופי גירסאות, מקורות ופירושים, עבודת דוקטור, האוניברסיטה העברית בירושלים, תשנ"ב, עמ' 290; D. E. Sklare, 'The Religious and Legal Thought of Samuel Ben Hofni Gaon: Texts and Studies in Cultural History', Ph.D. dissertation, Harvard University, 1992, pp. 56-97. שימו לב: בלועזית יודפס שם העבודה באותיות רגילות, לא נטויות.

מאמרים בעיתונים יומיים

סדר הפרטים: שם המחבר, כותרת הידיעה או המאמר במירכאות (יחידות), שם העיתון, תאריך פרסום מלא, מספרי העמודים שאליהם מכוונת ההפניה. למשל: ד' בגוריון, 'רשימותיו של אורח', דבר, 3.8.1955, עמ' 00.